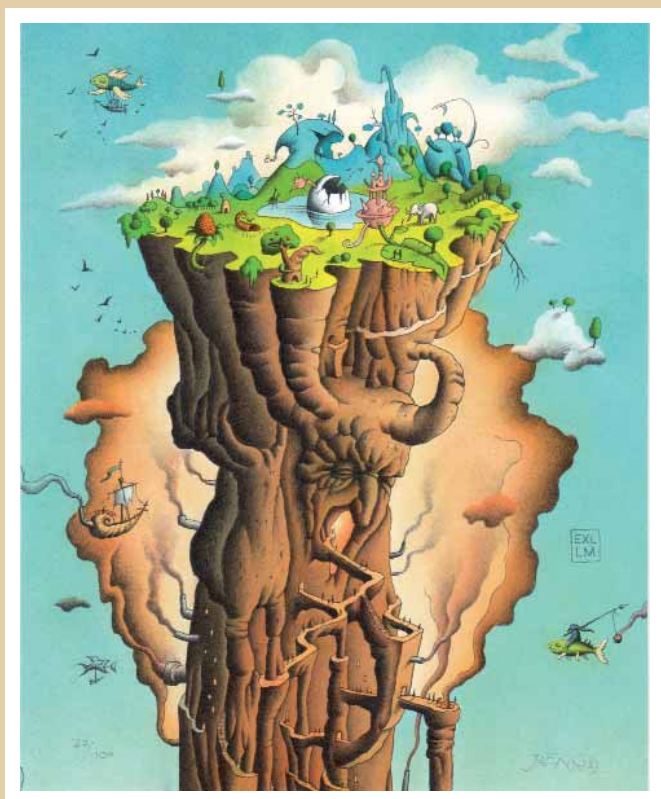

1/2024

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Anežka Boudová, L1, 2023

ZAPOMENUTÝ JUBILANT

MILOSLAV PEČINKA

(30. 1. 1924 – 7. 5. 2013)

Malíř-krajinář, grafik, ilustrátor, keramik a pedagog Miloslav Pečinka se narodil v Ostravě a dožil se 89 let. Umělec známý svými malebnými obrazy, kresbami a grafikou z cest po někdejší Československu a mnoha cizích zemích pocházel z rodiny, která měla vždy blízko k výtvarnému umění. Například jeho strýc František Pečinka (1869–1917) patřil ke známým českým impresionistům na konci

Miloslav Pečinka, L1, 1982

19. století. Mezi jeho blízké přátele v Luhačovicích, kde F. Pečinka žil, patřili významní malíři a spisovatelé.

Miloš od útlého mládí projevoval kresebné nadání. V letech 1941–1942 navštěvoval malířskou školu SVU Mánes u V. Sychry, poté Střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně (1942–1945). Po válce byl přijat na pražskou AVU, kde byl žákem malíře a ilustrátora prof. Vlastimila Rady. V roce 1949 musel školu z politických dů-

vodů opustit a dokončil ji pak až o dvacet let později. Uchytil se v Ostravě, kde pracoval jako uměleckoprůmyslový výtvarník – designér. Zde se zabýval užitou grafikou a vytvořil první exlibris a novo-

Miloslav Pečinka, P1

ročenky pro úzký okruh přátel. Svě působišť přemístil do Jihlavy, kde pak žil do roku 2003. Zde byl aktivním členem Spolku výtvarných umělců Vysočiny.

V roce 1965 využil příležitost učit v nedaleké Chotěboři na tehdejší Lidové škole umění, kde měl také svůj ateliér. Stal se jejím prvním výtvarným pedagogem a působil zde až do roku 1984. Z té doby pocházejí četné akvarely malebných zátiší s chalupami a vesnickými usedlostmi, ale také černobílé linoryty městských zákoutí (např. Jihlavská ulička).

Jeho neklidná a zvědavá nátura malíře-krajináře ho přivedla na myšlenku vydat se na cesty do světa „za náměty nevšedních krás“. Už mu nestačila milovaná Pálava na jihu Moravy nebo sousední Slovensko.

Tak jako se Alois Kalvoda se svými žáky vydával do plenéru, kde pobývali v maringotce, nebo v současné době náš známý grafik Herbert Kisza, který absolvoval nespočetné cesty po vlasti i do vzdálených zemí se svou malou převozní alchymistickou dílnou, tak i M. Pečinka objížděl se svým Trabantem-combi, upraveným na pojezdový ateliér, po zajímavých a oblí-

ných ocenění, např. v Belgii, ve Francii, a dokonce i v Kanadě.

Sporadicky se v jeho tvorbě objevuje ženský akt, ale i figurální kresby a práce inspirované vážnou hudbou. Mezi přáteli Miloslava Pečinka patřili známí umělci: Cyril Bouda, flétnista prof. Václav Žilka, malířka Míla Doležalová (ilustrátorka *Příběhů bájně Indie* od Vladimíra Miltnera), šperkaři a keramici.

Miloslav Pečinka, P1

bených místech naší vlasti, ale i do tehdy nám přístupných východních zemí (NDR, Maďarsko, Polsko a Bulharsko). Zůstaly z toho líbivé perokresby, akvarely a litografie, např. z bulharského Nesebaru, německého Usedomu, Drážďan a Budyšina. Tyto kresby z cest se řadu let objevovaly v našich celostátních časopisech. Po roce 1989 přišly na řadu Jugoslávie, Rakousko, Francie a Španělsko.

Své oleje a grafiku vystavoval nejen na řadě míst doma, ale i v zahraničí. Za své práce obdržel řadu mezinárod-

Miloslav Pečinka, L1

Pro Jihlavu vytvořil keramickou mozaiku. Osvědčil se též jako výborný ilustrátor; pozornost si zaslouží ilustrace knihy Matěje Procházky *Smrt na ostrově. Život a mučednická smrt misionáře Augustina Strobacha* z r. 1886 o působení jihlavského misionáře Augustina Strobacha (1646–1684) mezi domorodci na ostrovech v Pacifiku, kterou pro reedici upravil Alois Šimka a návrh obálky a ilustrace provedl Miloš Pečinka (Jihlava 1991).

Tvorba knižních značek a novoročenek byla spíše na okraji zájmu M. Pečinky, přesto po sobě zanechal několik desítek opusů. Obeslal II., III. a IV. přehlídku českého ex libris v Chrudimi (exlibris z let 1974–1983) a další jeho exlibris jsou uvedena v cyklostylových *Soupisech exlibris*

z let 1981–1988 (zde celkem 42 kusů). Letos uplynulo již sto let od jeho narození. Krajinářské malby zůstávají trvale středem zájmu na aukcích.

Jiří Ort

Literatura:

SEJČEK, Zdeněk. *Pokračovatelé české krajinomalby v Železných horách*. Sborník 2007, Heřmanův Městec, nakladatelství Grantis.
KŘÍŽ, Vladimír. *Pozdravy z cest*. Obzor. Jihlava, 1994, ilustrace M. Pečinka.

JANA ESTEŘÁKOVÁ A EXLIBRIS

Byla to zřejmě zcela ojedinělá epizoda v životě Jany Esteřákové, učitelky kreslení v Olomouci, když v roce 1944, několik měsíců před svou smrtí, vytvořila jedenáct litografických exlibris, která jsou popsána zásluhou Ing. Otakara Hradečného v Knižní značce 3/1949 na základě regionální zásilky. Jako výsledek na sebe navazujících náhod se stala tato exlibris součástí mé sbírky. Po téměř osmdesáti letech si nyní můžeme připomenout

Jana Esteřáková, *Telč – stavby*, L1, 1944

zajímavé a tragické podrobnosti ze života této dnes naprosto zapomenuté autorky exlibris, a to zásluhou Mgr. Terezy Poláčkové a její magisterské diplomové práce *Advokát ve službách státu: Evžen Esteřák (1891–1958)* z roku 2022, jejíž obhajobou na filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci zde zakončila svá studia.

Jana Esteřáková, L1, 1944

Jana Esteřáková Šípková (19. prosinec 1889–8. březen 1945) byla totiž první manželkou Evžena Esteřáka, jejich svatba se konala 6. ledna 1918 za 1. světové války.

Jana Esteřáková se narodila v Telči Janu Šípkovi a Johanně Šípkové do početné rodiny a jako dívka mohla navštěvovat pouze měšťanskou školu, jinou možnost tehdy neměla. Toužila stát se malířkou a pokračovala ve studiu na Umělecko-průmyslové škole v Praze; středoškolské

vzdělání si ještě doplnila a stala se profesorkou kreslení. V roce 1917 získala místo suplující učitelky na Vyšší dívčí škole v Praze. Po svatbě žili manželé Esteřákoví nejprve v Telči, ale záhy se přestěhovali do Olomouce a od roku 1919 působila Jana Esteřáková jako první profesorka-žena na střední škole v Olomouci, konkrétně na Dívčím reálném gymnáziu. Vyučovala zde kreslení, matematiku a deskriptivní geometrii po celou meziválečnou dobu. Její muž JUDr. Evžen Esteřák (1891–1958) byl advokátem v Olomouci. Měli spolu dvě děti: Evžena (1919) a Janu Helenu (1923), provdanou Norkovou. Přibližně od roku 1935 již spolu manželé Esteřákoví nežili a manželství bylo oficiálně rozvedeno v roce 1939. Rozluka ji ovšem neuchránila před Akcí E (Aktion Emigranten), která začala 17. září 1942 a jejím cílem bylo zatýkání příbuzných emigrantů a příslušníků československé armády v zahraničí; gestapo tehdy zatklo téměř dva tisíce lidí. Jana Esteřáková byla zatčena nejspíš nejen proto, že její bývalý manžel byl činný v londýnském exilu, ale i proto, že tamtéž odešel i jejich syn, Evžen Esteřák mladší. Jana Esteřáková byla po zatčení převezena do internačního tábora Svatobořice, kde byla vězněna od 6. října 1942 do 29. ledna 1943. Pobyt ve Svatobořicích Janu Esteřákovou nenávratně zdravotně poškodil. Zemřela po operaci v nemocnici v Pelhřimově 8. března 1945 a je pochována v Telči v rodinném hrobě.

Jan Langhammer

JAROMÍR MALÝ, knihovník, exlibrista a regionalista

Exlibris nebo novoročenku PhDr. Jaromíra Malého má ve své sbírce jistě řada českých i zahraničních sběratelů. Svatopluk

Vizitka dr. Jaromíra Malého se vzkazem S. Samkovi

Samek, rodák českokrumlovský, sběratel exlibris a drobné grafiky, činovník spolků, měl ve své sbírce, kterou nyní spravuje Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, na 80 jeho lístků. I když jsem jméno Jaromír Malý znala z dějin knihoven, se sběratelem Malým jsem se při zpracovávání sbírky S. Samka potkala poprvé. J. Malý byl Jihočechem a velký obdivovatel a propagátor Písku a Prácheňska.

Leo Brož, světlotisk, 1924

Jaromír Eduard Malý (tak byl pokřtěn) se narodil 14. března 1884 v Písku, kde vychodil jak obecnou školu, tak i gymnázium. Po maturitě byl přijat na pražskou českou Karlo-Ferdinandovu univerzitu, obor česká a německá filologie a pedagogika na filozofické fakultě. V roce 1920 absolvoval nově založenou Státní

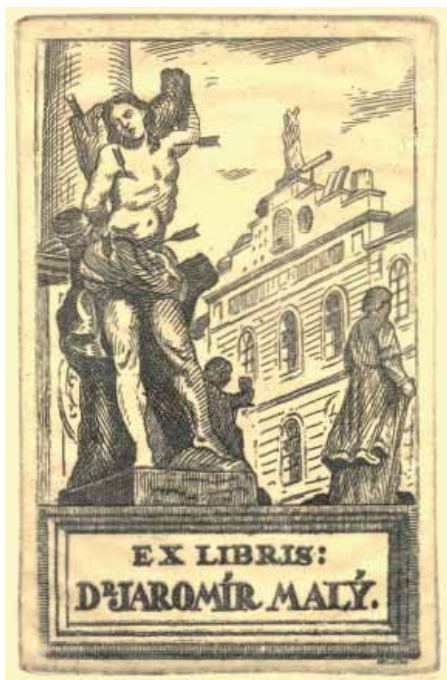
časopis *Otavan*. Aktivně se zúčastňoval činností nebo se dokonce podílel na zakládání různých politických i zájmových spolků, např. krajanského spolku *Prácheň, Politického klubu Omladinářů-Devadesátníků, Spolku českých bibliofilů, Spolku sběratelů a přátel exlibris*. Jako člen Maffie se zúčastnil i státního převratu v roce 1918. Byl jmenován generálním sekretářem a organizátorem Mezinárodního sjezdu knihovníků a přátel knihy v Praze v roce

František Ketzek, P1, 1929

knihovnickou školu a v roce 1925 získal titul PhDr. Pracoval nejprve jako knihovník a od roku 1939 (po odchodu Zdeňka Václava Tobolky do důchodu) jako ředitel Knihovny Národního shromáždění. V Praze již celý život zůstal, ale Písek navštěvoval často a rád.

Od studentských let přispíval do časopisů a některé i redigoval, např. *Časopis pokrokového studentstva, Pokrokovou revue, Samostatnost, Sborník pro exlibris a jinou užitou grafiku*. Později (po jeho znovuoobnovení) vedl do roku 1936 i krajanský

Karel Votlučka, socha sv. Šebestiána, C3, 1927

1926. Jako jihočeský regionalista připravil dvoudenní zájezd účastníků do Vyššího Brodu, Rožmberka, Českého Krumlova a do veřejné knihovny v Berouně.

Byl vášnivým sběratelem exlibris a drobné grafiky. Sbíral všechna díla a vydání Karla Hynka Máchy a tato jeho veliká sbírka je uložena v Prácheňském muzeu v Písku.

Jako knihovník se zúčastnil i jednání o tzv. povinném výtisku, zejména o znění §3, odst.1 Vládního nařízení ze dne 8. června 1935, kde sice není uvedeno exlibris jako tiskovina, na kterou se plně vztahuje povinný výtisk, ale knihovny si tento ne-

i sběratel. Jako knihovník zařadil exlibris do knihovnědy a jako historik se zajímal o dějiny knižní značky; zde můžeme uvést např. jeho přednášky o exlibris Jana Hořejovského ze XVI. století, edici *Knihovna pro exlibris*, články ve *Sborníku pro exlibris a jinou užitou grafiku* (1925–1931), v *Časopisu československých knihovníků* (XVII, 1938), měsíční rubriky *Česká knižní značka* v týdeníku *Samostatnost* (1924–1939)

Otakar Vaňáč, L1, 1931

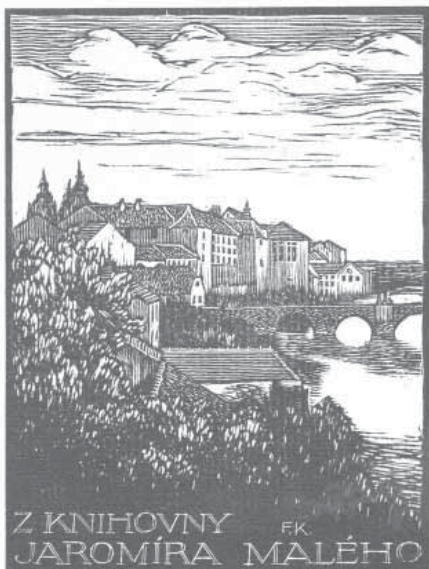
povinný výtisk mohou od tiskařů vyžádat. Inicioval a pořádal výstavy exlibris, zpracovával a vydával soupisy exlibris. Jako člen výboru Spolku sběratelů a přátel exlibris a Kroužku českých exlibristů pořádal odborné vycházky za exlibris do knihoven, archivů a soukromých sbírek. Tvůrce, sběratele a milovníky exlibris a grafiky přesvědčoval, aby se staly členy Spolku. Tuto nabídku učinil rovněž i panu Svatopluku Samkovi písemně na své návštěvence. Tu si pak S. Samek uložil do své sbírky. Již od roku 1922, kdy se začínal více věnovat exlibris, se J. Malý zajímal o dějiny české knižní značky, a to jako knihovník

Otakar Vaňáč, L1, 1931

nebo články ve spolkovém zpravodaji *Knižní značka* (1937–1939). Pro historii exlibris a knihoven jsou zajímavé zejména knižní aukce a dražby pořádané od r. 1925 Karlem Zinkem, z nichž dvě byly speciálně věnované knižní značce. Katalogy pro aukce redigovali: Bohumír Lifka, A. Dolanský, K. J. Obrátil a J. Malý.

1. 9. 1939 byl J. Malý zatčen gestapem a vězněn po celou dobu války v koncentračních táborech. Jako Schutzhäftling (ochranný vězeň) měl menší úlevy, ale také mohl být kdykoliv zastřelen. I na těchto nelítostných a smutných místech se potkával s milovnicí a sběrateli exlibris a grafiky. Tato setkání udržovala morální citění a pocit sounáležitosti mezi stejně postiženými a pomáhala jim

František Koblíha, X2, 1925

přežít. Vězeňská přátelství se sběrateli exlibris Janem Dlačačem (1897–1977) a JUDr. Emilem Pavelkou (1898–1978) trvala až do jeho smrti. Spřátelil se zde i s učiteli, kreslíři a malíři, kteří mu pomáhali vyzdobit některé dopisy domů. Setkal se tak s Josefem Čapkem, který mimo jiné vytvářel barevná záhlaví pro dopisy posílané Aloisem Neumannem, vedoucím bloku, rodině do Českých Budějovic. Sám vytvořil pro rok 1940 v dopise drobnou novoročenku podle vzpomínek na obsah

svého supralibros od Antonína Morávka (pohled na Písek) s doplněním ostatního drátu. Kresba prošla cenzurou. Jaromír Malý přednesl spoluvězněm v rámci přednášek pořádaných Ferdinandem Peroutkou historii Rožmberské knihovny. Z večerních povídání pak vznikly Jaromírem Malým organizované večerní šplechty u jednoho stolu, kde si vězni-rukojmí vyprávěli o svých sbírkách, knihovnářích a literární a veřejné činnosti. Popis těchto zajímavých a život podporujících akcí popsal Jaromír Malý podrobně v článku *Exlibris za ostatními dráty: Trochu vzpomínek z koncentračních táborů* v časopise *Knížní značka* 1946, číslo 4–6.

Do Prahy se po válce vrátil s podlomeným zdravím, ale ihned se zapojil do veřejné, knihovnické i novinářské práce. Byl jmenován ředitelem Knihovny Národního shromáždění a přednášel žurnalistiku na Karlově univerzitě. Do důchodu odešel v roce 1948. Zemřel 28. října 1955. Celý život byl ženatý s Melanií Špieglovou, ale manželství zůstalo bez dětí. Je pohřben v Lesním hřbitově v Písku v čestném hrobě.

Literatura:

MALÝ, Jaromír. *Před Mezinárodním sjezdem knihovníků a přátel knihy v Praze 1926. Časopis československých knihovníků, zvláštní otisk.* 1926. roč. V, č. 11, s. 6.

PŘECH, Václav. *Před sto lety se narodil PhDr. Jaromír Malý.* Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích. 1985. roč. 22, č. 3, s. 227.

STANĚK, Libor. *Jaromír Malý (religionista a novinář).* České Budějovice, 2013. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Slovník českých knihovníků: <https://sdruk.cz/projekty/slovník-ceskych-knihovniku/>.

Květa Cempírková

KAREL KUNEŠ, DOMAŽLIČAN SE VŠÍM VŠUDY

Karel Kuneš st. se narodil Domažlicích 16. 3. 1898 a zde rovněž zemřel 5. 6. 1970. K Domažlicím jako středobodu Chodska přilnul a zůstal jim věrný ve všech ohledech po celý svůj bohatě naplněný život. Daleko více však tím, čím se jim odvděčil

Karel Kuneš, X2

a co zůstavil ze svého pestrého zachycení městských zákoutí či okolí přírodního. Pracoval v duchu chodské ornamentiky a lidového malířství. Vytvářel krajinářské olejomalby a akvarely, zejména z Domažlicka. Ve volné i užité grafice (exlibris) používal téměř výhradně dřevoryt, který si osvojil. Jeho první exlibris vzniklo v roce 1938 a celkem jich vytvořil do roku 1969

nejméně 114, přičemž většina z nich vznikla během 2. světové války. Jejich náměty úzce souvisí s Chodskem, Domažlicemi a místními osobnostmi.

Měl by být připomínán pro svou tematickou a námětovou zaměřenost a zvládnutí techniky dřevorytu. Škoda, že dnes není černobílá grafika oceňována, je přece stále jádrem grafických technik.

Připomeňme si svědectví jeho víceméně souputníka Jana Prokopa Holého, který píše ve Zprávách SSPE 1970 na začátku nekrologu K. Kuneše, že s ním několik dnů před jeho náhlým skolem ještě stihl ho-

Karel Kuneš, X2

vořit. Došlo k tomu těsně po návratu Karla Kuneše z cesty do Tuniska. Byl v tu chvíli veselý a chystal se oslavit zlatou svatbu. Všem u zabránilo zdánlivě neškodné onemocnění. J. Prokop Holý se zde odvolává na svůj článek ve Zprávách SSPE 13/1956, kde píše: *Rozepisují se o umělci, který zasvětil svůj život nezištné práci, již obohatil naše umění, práci obětavé, ale tiché a vyrovnané. Jeho tvorba je bohužel hodně opomíjena, je však všestranná a obsáhlá.*

Zachytil mnohokrát svým štětcem prchající nálady a jemné nuance, jimiž na nás působí starobylá zákoutí i bohaté přírodní scenérie. Především svěží a bujná podčerchovská příroda a svérázný chodský folklor působily na vnímavou duši našeho umělce. Je to však bezesporu užitková grafika, která si zaslouží v Kunešově díle zvláštního povšimnutí.

Ostatně možnost posouzení grafické tvorby K. Kuneše nabízí rovněž ilustrační doprovod této stati. Doufejme, že vbrzku se dočkáme dalších jeho prezentací, a to nejenom na tiskových tribunách našeho Spolku či v jeho výstavních i vzdělávacích aktivitách. Podobně by se tak mělo dít i v případě jeho syna sochaře Karla Kuneše ml.

Felix Černochoch

Literatura

HOLÝ, Jan Prokop. *Domažlický malíř Karel Kuneš a jeho užitková grafika*. Zprávy SSPE. Číslo 13, květen 1956.

HOLÝ, Jan Prokop. *Grafik Karel Kuneš šedesátníkem*. Zprávy SSPE 26–27 (březen–duben), 1958.

HOLÝ, Jan Prokop. *Odešel Karel Kuneš*. Zprávy SSPE 5–6 (červenec–srpen), 1970.

HUMPLÍK, M. *Karel Kuneš*. List Slovníku tvůrců exlibris. SSPE, 1998.

ČERNOCH, Felix. *Nedocenený autor. Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2023*, SSPE, 2023.

ZÁMĚNA HRADŮ

Bývalý člen SSPE Ladislav Hlaváček (1907–1998?) ze Šternberka si nechal podle fotografie místního hradu vytvořit Stanislavem Hlinovským exlibris se zobrazením tohoto hradu (Ex libris Ladislav Hlaváček, dvoubarevná algrafie, 80:60, 1972). V soupisu exlibris S. Hlinovského byl hrad v moravském městě Šternberku zaměněn

za hrad Český Šternberk. Hrad Šternberk a stejnojmenné město vděčí za svůj vznik rodu pánů ze Šternberka, jehož přídomek byl odvozen od hradu Český Šternberk

Stanislav Hlinovský, algrafie, 1972

postaveném nad řekou Sázavou. Město Šternberk s více než 13 tisíci obyvatel leží na úpatí Nížkého Jeseníku. Exlibris zobrazuje hrad z horské silnice, bývalé to tratě silničního automobilového závodu Ecce homo. Zobrazení je dokonalé. Mimo chodem, s hradem se pojí romantická pověst o Jaroslavu ze Šternberka, údajném vítězi nad Tatary v bitvě u Olomouce v roce 1241, když při výpadu zabil tatarského vojevůdce (Václav Hájek z Libočan: Kronika česká). Hrad Šternberk je zobrazen ještě na několika dalších exlibris: M. Fils (Otakar Mařík): Ex libris Jiřina Riedlová, X2, 66:78, 1980 a Kniha VI. Hory, X2, 68:60, 1996 a Jiří Bouda: Ex libris Josef Ševčík, L1/5, 90:70, 1995.

Vladimír Pospíšil

ZE ZÁSUIEK ANTIKUIARIÁTŮ

Exlibris Františka Věšína

Roku 2022 se v českých antikvariátech objevilo v nabídce několik knih s vlepeným, námětově shodným exlibris o rozměru 80 × 74 mm, které bylo provedeno technikou dřevorytu a vytisknuto v černém nebo hnědém odstínu. Knížky pocházely

František Věšín, X2, před rokem 1932

z let 1918 až 1937, vzdělaný majitel František Věšín je pečlivě katalogizoval a katalogové číslo většinou zapsal do rohu exlibris.

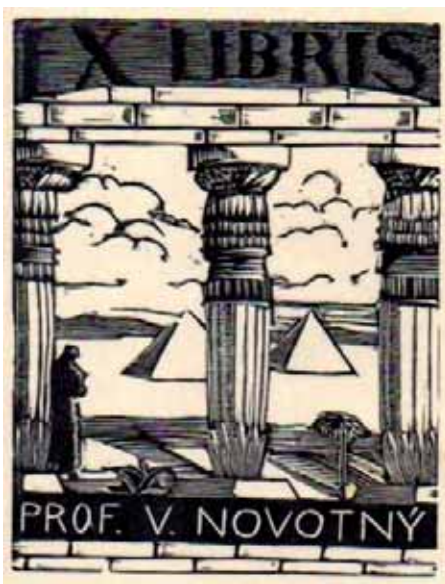
Příklady: Charles Nordier: *Biblioman*, 1918. Kat. č. 1464/U251; Edvard Bém: *Hvězdné požáry*, 1925. Kat. č. 525/U301; Antonín Matějček: *Ilustrace*, 1931. Kat. č. 1103/U123; Miloslav Novotný: *Portret K. H. Máchy*, 1936. Kat. č. 1592/U334; Vítězslav Nezval: *100 sonetů Roberta Davida*, 1937. Kat. č. 336/L4.

Je zřejmé, že z řady U má nejnižší katalogové číslo kniha z roku 1931.

Se jménem František Věšín se setkáváme např. již v polovině 19. století ve Spáleném Poříčí, kde byl váženým lékařem.

Jeho syn, malíř Jaroslav Věšín zakotvil v bulharské Sofii, kde založil a vedl malířskou školu a také tam roku 1915 zemřel. Potomci Věšínů ve Spáleném Poříčí stále žijí, ale žádného dalšího Františka Věšína neznají.

Do období 1920 až 1940 však dobře zapadá František Věšín (1891–1966) narozený v Mirošově u Rokycan. Mládí prožil v Mostě, kam odešel jeho otec za prací. Vystudoval učitelský ústav, jako učitel působil po 1. světové válce v severních Čechách, roku 1924 se stal ředitelem české školy a po třech letech školním inspektorem ve Falknově (Sokolov). Roku 1936 byl

František Věšín, X2, před rokem 1932

povolán na ministerstvo školství v Praze. Nelehký úkol vzdělávání českých dětí na převážně německy mluvícím území plnil nejen ve škole, ale i jako spolupracovník a posléze i redaktor (1933–1934) dětského časopisu *Výspa*, na jehož obsahu participovali čeští učitelé a místní umělci

texty i kresbami. Publikoval také původní dětskou literaturu pod pseudonymem František Flor. Po druhé světové válce byl 1946–1947 redaktorem regionálního školního časopisu v Příbrami pod názvem *Od stříbrných hor*. O jiném Františku Věšínovi nejsou z tohoto období žádné informace.

Na první pohled působí exlibris na jméno František Věšín jako zajímavý kvalitní dřevoryt provedený poučeným autorem. S určitou nejistotou byl v jednom z antikvariátů považován za možnou práci Váchalovu, což vyloučil dr. Kalabus. Mgr. Kříž usoudil, že autorem může být majitel sám. Bližší prozkoumání nám odhalí některé nedokonalosti a neoriginální prvky. Ústřední postavou je Don Quijote na koni. Na ilustračních kresbách k románu (např. Fr. Tichého) vždy drží kopí v pravé ruce a štít má navlečen na ruce levé. Zde je tomu naopak. Nesymetricky působí rytířův kůň, přední nohy jsou vyhublé, zato zadní velmi mohutné. Kůň má neobvyklý dvojitý význam, kromě rytířovy Rosinanty je zároveň Pegasem, tvůrce jej totiž obdařil mohutnými křídly. Cesta vede rytíře k chrámu na výšinách, tento motiv je například známý z exlibris od Rudolfa Adámka. Vliv grafiky jiného tvůrce se projevuje zejména v písmu, které je patrně inspirováno řezanými literami z dřevorytů Františka Bílka, které jsou podloženy hustým šrafováním. Exlibris Věšínovo není signované a uvedené nesoulady v motivu a celkové provedení spíše svědčí pro amatérského tvůrce.

K identifikaci autora pomohl odkaz na již proběhlou internetovou aukci z roku 2019. Prodejce ochotně poskytl kopie dvou dalších exlibris, z nichž jedno je signováno F. V., druhé František Věšín. Zejména to druhé exlibris je pro objasnění

důležité. Dřevoryt s egyptským motivem byl zhotoven pro historika prof. V. Novotného (1869–1932), který působil na Univerzitě Karlově. F. Věšín zřejmě patřil k řadě učitelů, kteří se příležitostně věnovali tvorbě knižních značek pro sebe a své přátele. Podobnost nápisu *Ex libris* podloženého hustým šrafováním vede k závěru, že tvůrcem exlibris Františka Věšína byl (ve shodě s názorem Mgr. Kříže) sám jeho majitel. Protože prof. V. Novotný zemřel roku 1932, jeho exlibris muselo vzniknout před tímto datem a mohlo tomu tak být i v případě Věšínova osobního exlibris. Jak již bylo uvedeno, z výše uvedených knih s vlepenou knižní značkou mají nejnižší katalogové číslo Matějčkovy ilustrace, které byly vydány v roce 1931.

Jana Parýzková

Informační zdroje:

1. NĚMEC, V. *Boje o českou školu. Kapitoly z historie českého menšinového školství v severozápadním pohraničí*. Okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků v Sokolově, 1989, str.33.
2. ADÁMIKOVÁ, M. *České menšinové školství na Sokolovsku a Chebsku ve 20. a 30. letech 20. století*. Diplomová práce, Univerzita Pardubice, 2010.
3. Veřejné zdroje: Wikipedia, Národní knihovna ČR, internetové stránky českých antikvariátů.
4. Soukromá sdělení: PhDr. K. Reinišová-Věšínová, PhD., Praha a Milena Věšínová, Spálené Poříčí.

GRAFICKÉ MINIATURY Z PRODUKCE LYRY PRAGENSIS A JEJICH TVŮRCI Josef Istler (1919–2000)

Významný grafik z druhé generace surrealistů směřoval při spolupráci s Lyrou Pragensis stále více k abstrakci. Z velkých

grafických listů připomeňme zejména jeho představu z Jeffersovy knihy *Pastýřka putující k dubnu*. První pár miniaturních grafik-leptů vznikl již roku 1973 k pořadu *Manželství rovná a nerovná* v obvyklém rozměru 50 × 35 mm.

Roku 1982 následovaly dva zcela abstraktní lepty k pořadu *Hudba pod ochranou výtvarného umění*.

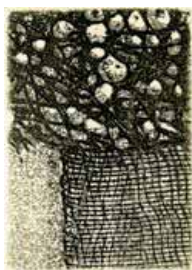
Lyra Pragensis se ve svých pořadech věnovala i asijské kultuře a roku 1986 vydala jako bibliofilii verše perského básníka Há-

Josef Istler, *75 let autora, KT*, 1994

feze pod názvem *Z dívánu*; pódiová verze tohoto výběru byla provedena v rámci Salonu 1987 pod názvem *Zazpívej píseň, Háfezi*. Do bibliofilie připravil Istler šest barevných kombinovaných technik a pro Salon miniaturní akt ve dvou různých barevných provedeních, která evidentně navazují na jednu z ilustrací v bibliofilii.

V letech 1989 a 1994 oslavil Istler v Lyře své 70. a 75. narozeniny a návštěvníkům daroval své abstraktní grafiky. Roku 1995

Josef Istler, *Manželství rovná a nerovná, C3*, 1973

Josef Istler, *Hudba pod ochranou výtvarného umění, C3*, 1982

Josef Istler, *Zazpívej píseň, Háfezi, KT*, 1987

Josef Istler, *Ex libris Lyra Pragensis, KT*, 1987

vzdal *Poctu Vladimíru Holanovi*, opět párem abstraktních miniatur.

Mezi drobnými grafikami Josefa Istlera nechybí ani vícebarevné exlibris vydané v albu *Ex libris Lyry Pragensis* z roku 1987.

Vladimír Tesař (1924–2008)

Významný výtvarník, malíř, grafik, ilustrátor, afixista, scénograf a příležitostný herec Vladimír Tesař dlouhodobě spolupracoval s Lyrou Pragensis. Velmi úspěšným počinem byly jeho ilustrace pro jedno ze tří

Vladimír Tesař, *Báseň máchovského rodu*, C3, 1981

Vladimír Tesař, *40 let AMU*, C4, 1986

Vladimír Tesař, *Dedikace*, C3, 1993

Vladimír Tesař, *Hodní beránci už dávno spí*, X3, 1998

Vladimír Tesař, *V touhu korunu, živote*, X3, 2000

vydání *Máchova Máje*. Pravidelně připravoval grafické miniatury pro návštěvníky Salonů Lyry o rozměru 50 × 35 mm technikou leptu, suché jehly a linorytu, v nichž kombinoval reálné motivy s abstrakcí.

Roku 1981 vytvořil dva lepty na téma *Báseň máchovského rodu* (V. Holan), roku 1984 následovaly v pořadí *Reliéf času* dva lepty k oslavě jeho 60. narozenin. Čtyřicáté jubileum AMU oslavila r.1986 také Lyra a Tesař pro ně připravil dvě suché jehly. Roku 1988 to byly opět dvě suché jehly k pořadí *Báseň a píseň* věnovanému přátelství D. Šostakoviče a A. Bloka. Po určité odmlce spolupracoval Tesař r. 1993 na pořadí *Dedikace* u příležitosti 65. narozenin V. Justla, tentokrát párem barevných leptů přizdobených kolorováním. Roku 1994 následovaly dvě suché jehly k oslavě jeho 70. narozenin. Další dva páry grafik byly již provedeny linorytem, a to r. 1998 dva andělé k pořadí *Hodní beránci už dávno spí*

Vladimír Tesař, *Ex libris Lyra Pragensis*, C3, 1987

(T. Vondrovic) a roku 2000 ženský a mužský akt k pořadu *V tvou korunu, živote* z poezie K. Tomana.

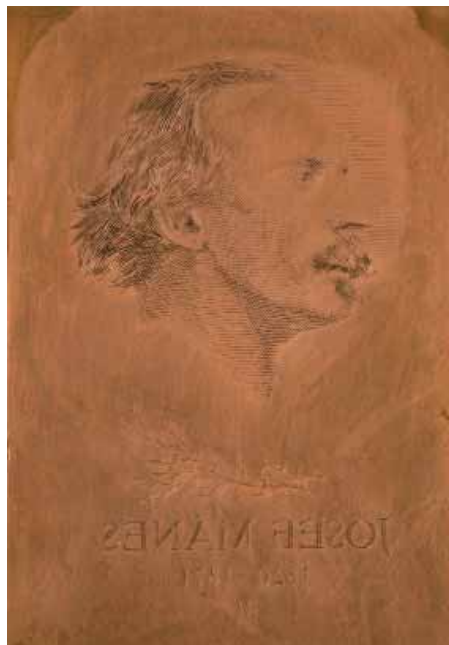
K miniaturním grafikám můžeme přiřadit i exlibris ze souboru *Ex libris Lyry Pragensis* z roku 1987, které v leptu zobrazuje kulhající zvíře nesoucí na hřbetu Múzy.

Jan Parýzková

NÁRODNÍ MUZEUM ZÍSKALO ŠTOČKY ARNO NAUMANA

Sbírkou oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea nedávno obohatil soubor 284 autorských štočků z pozůstalosti grafika Arno Naumana (1887–1959) k ilustracím a k volné a užité grafice. V kolekci je zastoupena celá škála grafických technik – do sbírek se dostaly štočky dřevorytové a matrice leptů, mezzotint, suchých jehel i rytin, včetně několika matric velkoformátových. Mezi štočky pro užitou

grafiku se nachází 18 tiskových desek pro exlibris, především z 20.–40. let 20. století. Technikou suché jehly Arno Nauman vytvořil např. exlibris pro MUDr. Karla Herforta, Karla Čermáka, Františka Záleského, Věru Urbánkovou či Miloše Frice. Exlibris pro Dr. J. Rejzka, Lilku Borovcovou nebo Mg. Ph. R. Borovce zhotovil výtvarník technikou leptu. V muzejní kolekci se do-

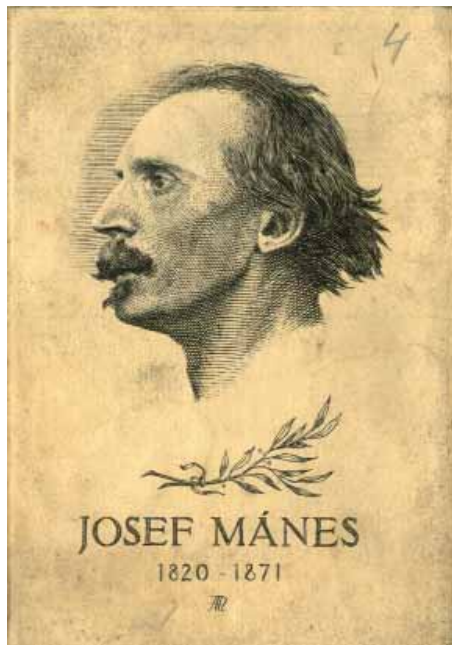

Arno Nauman, *mědirytová deska*, 1935

chovaly rovněž dřevorytové matrice pro vlastní exlibris i pro exlibris Boženy Naumanové. Zajímavou součástí souboru je celá řada matric pro novoročenky vlastní i cizí; především jde o dřevoryty ze 30. let 20. století. Novoročenka K. Šulce na rok 1935 vznikla souborem dokonce čtyř dřevorytových štočků, které jsou rovněž ve sbírce uchovávány. Právě soubory matric pro barevné tisky, které se staly součástí fondů Knihovny Národního muzea, vel-

mi dobře dokumentují postup výtvarníků při vícebarevném tisku z výšky.

Cennou součástí kolekce Naumanovy tvorby jsou rovněž štočky pro tisk ilustrací, například pro *Rýbrcoula* Václava Tilleho (dřevoryty, Hollar, 1926), *Zlatý věk* Rudolfa Medka (lepty, Prokop Toman ml., 1929) nebo pro *Bezhlavého jezdce* Fr. S. Procházky (mědirytiny, Hollar, 1935).

Arno Nauman, C2, 1935

Soubor matric pro tisk volných grafických listů obsahuje množství krajinářských motivů – například dřevoryty *Z Pošumaví* (1920), *Cesta lesem* (1927), *Lesní zátiší* (1931), *Kozí hřbety* (1940), dále lepty *Z Českomoravské vysočiny* (1914), *Cesta v lukách* (1920), suché jehly *Pramen* (1930), *Z Vysokých Tater* (1931) nebo *Tání* (1932). Hojně zastoupeny jsou architektonické náměty, zejména motivy z Prahy nebo Ratibořicka – namátkou lepty *Týnský chrám* (1935),

Svatý Mikuláš z Vlašské ulice (1936), *Prašná brána* (1939), *Staré bělidlo* či *Náchodský zámek* (obojí pravděpodobně z 30. let 20. století). V souboru se nachází taktéž řada portrétů; některé matrice přitom zůstaly nedokončené. Štočky Arno Naumana již byly kompletně zkatalogizovány – vznikla elektronická i tištěná dokumentace, všechny matrice byly adjustovány do speciálních ochranných obalů a uloženy v depozitářích Národního muzea. Soubor doplnil rozsáhlou a systematicky budovanou sbírku štoček, kterou uchovává oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea. Ta obsahuje přes pět tisíc sbírkových předmětů – jak matric autorských, ručně vytvořených, tak strojově vyrobených matric pro knihtisk. Štočky jsou zdrojem badatelského studia a často jsou využívány rovněž pro výstavní účely.

Veronika Karfusová

NÁRODNÍ MUZEUM ZÍSKALO ŠTOČKY IVANY KANTŮRKOVÉ

V roce 2023 získalo Národní muzeum do svých sbírek cennou uměleckou pozůstalost grafičky Ivany Kantůrkové (1960–1984), od jejíhož předčasného úmrtí letos uplyne čtyřicet let. Kolekce se stala součástí fondů oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea. Obsahuje 150 autorských štoček k exlibris, novoročenkám a volné grafice z let 1978 až 1984, 50 autorských tisků exlibris, novoročenek a drobné grafiky, malou kolekci knižních ilustrací, soubor archiválií a fotografií i několik drobných hmotných památek na studijní léta autorky.

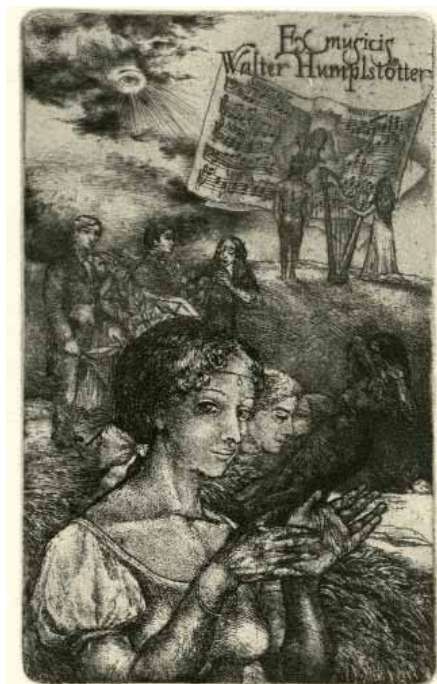
V souboru autorských štoček se nacházejí výlučně hlubotiskové desky, konkrétně v technice leptu, suché jehly a akvatinty. Kantůrková poměrně často důmyslně

kombinovala lept se suchou jehlou, což je velmi dobře patrné právě na dochovaných matricích. Zmíněné hlubotiskové techniky svým charakterem vyhovovaly způsobu uměleckého vyjadřování grafičky, její působivé kompozice jsou mnohdy zcela zaplněné množstvím jinotajných motivů s řadou precizně zpracovaných detailů.

Mezi štočky Ivany Kantůrkové v nově vzniklém muzejním fondu se uchovalo

značek, pro které pracovala, nalezneme například Petra Charypara, Ivo Prokopa, Waltera Humplstöttera, Libuši Rybářovou nebo Věru Roudnou. V motivech se opakují oblíbení koně a další zvířata, náměty z indické mytologie, dívčí postavy, tanečnice i hudebníci.

Součástí souboru je rovněž více než stovka štoček k volným grafickým listům, přičemž některé zůstaly nedokončené. V námětech lze nalézt staropražská zákoutí, figu-

Ivana Kantůrková, C3+C4, 1983

Ivana Kantůrková, lepaná a rytá tisková deska, 1983

celkem 30 matric k exlibris z let 1979–1983 včetně prvního exlibris provedeného suchou jehlou pro A. Mosijčuka s námětem jezdců na koních a ptáků (v předcházejících letech výtvarnice pro tento druh grafiky užívala serigrafii; celkově vytvořila 59 exlibris). Kantůrková byla od roku 1979 členkou SSPE. Mezi majiteli knižních

rální a květinové studie, lékařské výjevy či mytologické a snové kompozice. Výběr a promyšlená výstavba námětů volných a užitých grafických listů Ivany Kantůrkové svědčí o autorčiných rozsáhlých znalostech historie, evropské i orientální mytologie, náboženství, literatury či hudby.

Celý muzejní soubor matric je ve velmi dobrém stavu a bude dokumentovat započaté dílo nadějně výtvarnice, která zemřela na začátku své slibně se rozvíjející grafické a ilustrační tvorby, a bude sloužit jako materiál pro studium postupu výtvarníků při užití tradičních grafických technik i jako potenciální výstavní soubor.

Veronika Karfusová

ADVENTNÍ SPOLKOVÉ SETKÁNÍ 2023

Výměnný den a adventní podvečer se konaly v sobotu 9. 12. 2023 od 13 hodin v hotelu Absolutum v Praze-Holešovicích. Jako milou pozornost obdrželi účastníci litografie s květinovým motivem od Anežky Boudové a mohli se pak věnovat setkáním a výměně novoročenek a exlibris se svými přáteli. V 15 hodin byl zahájen kulturní program přednáškou dr. Heleny Knoblochové, dcery malíře a grafika Bohuslava Knoblocha, která pohovořila o výtvarné tvorbě svého otce a promítla množství jeho exlibris a novoročenek. Zájemci si u ní mohli zakoupit drobné grafické lístky B. Knoblocha, převážně litografie. Následovaly vzpomínky dr. Karla Žižkovského na malíře a grafika Jiřího Boudy, opět s řadou světelných obrazů. Pak se ujal slova Martin Bouda a připojil zajímavé informace o svém otci Jiřím Boudovi, v nichž nebylo možno opomenout dálkové cyklistické jízdy J. Boudy do Portugalska a Francie. Zájemci si mohli zakoupit kalendáře a knihy s reprodukovánými grafikami a kresbami J. Boudy. Poté Mgr. Alois Sassmann připomněl blízcí se výročí malíře a grafika Stanislava Hlinovského (1924–1994) promítáním jeho početných exlibris a novoročenek a dozvěděli jsme se rovněž zajímavosti ze života rodiny Hlinovských. Paní Marta Novotná připa-

Bohuslav Knobloch, L1

vila prodej spolkových publikací a grafik. Po ukončení programu následovalo drobné občerstvení.

Byl to vydařený adventní večer a výboru SSPE, zejména Mgr. A. Sassmannovi, patří upřímné poděkování za jeho uspořádání.

Jan Langhammer

VÝSTAVA EXLIBRIS A DROBNÉ GRAFIKY ZE SBÍRKY JINDŘICHA BENDY

Od 6. prosince 2023 do 31. ledna 2024 byly ve foyeru Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové vystaveny ukázky exlibris a drobné grafiky pocházející z unikátní sbírky, kterou založil a po několik desetiletí vytvářel Jindřich Benda starší (1904–1978).

Jindřich Benda se nejprve pustil ve svém rodišti Mostu do sbírání bibliofilii. Grafic-

kou sbírku začal tvořit až po přestěhování do České Skalice. Ve městě nad řekou Úpou zakoupil Hotel Hronek na Husově náměstí, zrekonstruoval ho a od roku 1936 provozoval pod názvem Hotel Benda. V roce 1951 byl prosperující podnik v důsledku poúnorových politických změn „uzavřen“.

Jindřich Benda se stýkal a korespondoval s významnými grafiky J. C. Vondroušem, T. F. Šimonem, Jaroslavem Skrbkem, Arno Naumanem, Pavlem Šimonem. Znal se s Ludmilou Jiřincovou, Viktorem Strettim, Viktorem Vorlíčkem, Vladimírem Puklem, Cyrilem Boudou, Vladimírem Silovským a dalšími významnými výtvarníky. Některé z nich, zejména v době druhé světové

Rogelio P. Vizcaino, C3, 1955

války a v letech poválečných, hmotně podporoval. Ve spojení byl rovněž s vydavatelem edice Zodiak prof. S. Klířem, s vydavateli bibliofilů J. Hladkým, J. Ciprou, M. D. Zelenkou, K. Zinkem a O. Heřmanským. Přátelil se s Jendou Rajmanem z Rožďalovic, významným uměleckým knihvazačem, nebo s Mirro Pegrassim, zkušeným a grafikou vyhledávaným pražským měditiskařem.

Ke grafickým listům své sbírky přiřazoval rovněž exlibris a další drobnou grafiku, kterou získával mimo jiné na různých ak-

cích pořádaných zejména Spolkem sběratelů a přátel exlibris a Spolkem českých bibliofilů v Praze. Byl členem obou těchto spolků, stejně jako prestižního Sdružení českých umělců grafiků Hollar.

Ušlechtilou otcovu zálibu v krásných knihách a umělecké grafice „zdědil“ a na jeho sběratelské aktivity s úspěchem navázal Jindřich Benda mladší (*1941). Už v patnácti letech byl členem Spolku sběratelů a přátel exlibris. Jeho sběratelské úsilí výrazně podpořil nejen otec, ale i grafik a sběratel Ctibor Šťastný, světoznámý italský sběratel Gianni Mantero či Irene Andrewsová z USA. Otcovu sbírku exlibris rozšířil dalšími grafickými pracemi.

Vystavená exlibris byla vytvořena pro naše i zahraniční sběratele, pro osoby různých profesí. Jsou zpracována různými grafickými technikami a zobrazují, jak je ostatně u knižních značek obvyklé, pestrou škálu témat. Nechyběly mezi nimi ani práce s vtipně pojednanými náměty. V samostatné vitrině byla vystavena exlibris pro rodinu Jindřicha Benda.

Autory vystavených exlibris byli, mimo další, Dobroslava Bilovská, Vojtěch Cinybulk, Antonín Doležal, Vítězslav Fleissig, Ludmila Jiřincová, Bohuslav Knobloch, František Kobliha, Stanislav Kulhánek, Karel Müller, Arno Nauman, Vladislav Röhling, Jaroslav Skrbek, Pavel Šimon, T. F. Šimon, Ctibor Šťastný, Jiří Švengsbír, Jaroslav Vodrážka a J. C. Vondrouš. Výstavu exlibris doplnily novoročenky a ukázky městských vedut.

Vlastimil Havlík

XXIX. FESTIVAL KOMORNÍ GRAFIKY

Festival se tradičně konal na závěr roku ve dnech 7.–23. 12. 2023 v Galerii Hollar za účasti 49 členů SČUG Hollar. Výstava s možností zakoupení menších grafických

listů se se těšila velkému zájmu návštěvníků. Téměř polovina ze zúčastněných tvoří rovněž exlibris. Při zahájení výstavy 6. 12. 2023 obdržela Marie Michaela Šechtlová Cenu SČUG Hollar, Martin Velíšek získal Cenu Nadace Hollar a Daniela Benešová Cenu SSPE. Srdečně blahopřejeme aka-

Daniela Benešová, L1, 2012

demické malířce a grafičce Daniele Benešové k tomuto ocenění její grafické práce, které získala již podruhé; poprvé to bylo v roce 2015.

Rozměry grafických listů pro tuto výstavu jsou omezeny formátem A4, výjimečně A3. Je to přiblížení k předchozímu užívání grafických listů jako ilustrací knih, jejichž velikost určovala i rozměry grafík. Rozměry komorních grafík jsou rovněž blízké sběratelům exlibris, když se tyto malé formáty setkávají s rozměry exlibris.

Sluší se připojit několik informací o nám méně známém laureátu Nadace Hollar Martinu Velíškovi: Martin Velíšek (*6. listo-

padu 1968, Athény, Řecko) je český malíř. Absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze a věnuje se malbě, kresbě a grafice. Příležitostně se věnuje i obalovému designu. Za svou práci získal několik mezinárodních ocenění. V teoretické práci se věnuje kontextu vzniku uměleckého díla. Mimo jiné vydal s Miroslavem Petříčkem knihu *Pohledy (které tvoří obrazy)*. V letech 2005 a 2013 se zúčastnil Trienále ex libris v Chrudimi a Žní českého a slovenského exlibris v Hradci Králové. V roce 2019 byl jmenován profesorem.

Jan Langhammer

JUBILANTI HOLLARU 2024

Další tradiční výstava, která zahajuje program výstav v Galerii Hollar byla zahájena ve středu 3. ledna 2024 a trvala do 28. ledna 2024.

Olga Vychodilová, C3, 2015

Seznam vystavujících jubilatů: Fanis Ainacidis, Bronislava Bakule Malá, Hza Bažant, Daniela Benešová, Dušan Černý, Petr Fiala, Renáta Fučíková, Jan Holoubek, Tomáš Hřivnáč, Ditta Jiříčková, Lenka Kahuda Klokočková, Svatopluk Klimeš, Jan Kocman, Tereza Kučerová, Michaela Lesařová-Roubíčková, Ivana Lomová, Renata Maesová, Josef Mžyk, Michal Novák, Berenika Ovcáčková, Miroslav Pošvic, Michael Rittstein, Josef Saska, Eva Sendlerová, Marek Sibinský, Tereza Smetanová, Dalibor Smutný, Ladislav Sýkora, Barbara Šalamounová, Milena Šoltésová, Marie Štumpfová, Ester Tajrychová, Eva Vápenková, Magdalena Vovsová, Olga Vychodilová a Karel Zeman.

Časové rozpětí mezi nejstarší a nejmladší jubilující členkou je šedesát let. Setkávají se zde různé generace a přirozeně i různé přístupy ke grafické tvorbě, jak volbou grafické techniky, tak námětem a jeho výtvarným zpracováním. Je na každém, aby si utvořil názor, kam grafická tvorba směřuje. Mezi 36 jubilanty je 11 tvůrců exlibris (významných i příležitostných). Všem jubilatům Hollaru srdečně blahopřejeme a děkujeme za jejich grafickou práci.

Jan Langhammer

KRVAVÝ ROMÁN JOSEFA VÁCHALA

Výstava je věnována nejznámějšímu tisku Josefa Váchala (1884–1969) *Krvavému románu*, který vydal v roce 1924 v nákladu 17 exemplářů. Výstava představuje dnes již slavného grafika, malíře, mystika a spisovatele Josefa Váchala a sbírku jeho „krvavých“ kolportážních románů. Především se ale věnuje knize, kterou Váchal, inspirován tímto druhem literatury, napsal; z části jako rádoby odbornou knihu, z části jako autorský román.

Výstavu tvoří 10 panelů (9 kusů 135 × 90 cm a úvodní panel 76 × 76 cm) a jeden trojrozměrný předmět – faksimile Krvavého románu.

Výstava je vyhotovena ve třech samostatných jazykových verzích – češtině, angličtině a němčině. K výstavě jsou ve všech třech jazykových mutacích vydány katalogy ve formě skládky (formát 59 × 25 cm, složený na 10 × 25 cm).

Hana Klimešová

klimesova@rml.cz, 777 840 425

Panelová výstava Krvavého románu doputovala do Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, kde byla představena veřejnosti ve dnech 3. 1. – 29. 2. 2024. Současně zde byla otevřena výstava exlibris a knižní grafiky J. Váchala a dne 30. 1. 2024 se konala přednáška dr. Hany Klímkové, pracovnice Památníku národního písemnictví v Praze, o tvorbě J. Váchala v 30. letech minulého století; pouze v den konání této přednášky byly vystaveny dvě autorské knihy J. Váchala Kázání proti hříchu spěšnosti (1939) a Orbis pictus (1932) z fondu knihovny.

Josef Váchal, X2/4, 1945

EXLIBRIS A KNIŽNÍ GRAFIKA

JOSEFA VÁCHALA

Výstava s tímto názvem byla volně přiřazena k panelové výstavě Krvavého románu. Byla umístěna v I. patře hlavní budovy Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje. Konala se 3. 1.–22. 3. 2024. Pro J. Váchala byla tvorba exlibris významným doplněním jeho skromných příjmů a rovněž možností společenského styku se sběrateli exlibris, zejména v době jeho dlouholetého pobytu v Studeňanech od r. 1939 až do smrti 10. 5. 1969. Vystaveno bylo 120 exlibris, převážně dřevorytů, a rovněž několik knih jiných autorů, které Váchal ilustroval, spolu s reprinty Váchalových knih a grafických souborů. Výstava byla doplněna grafikami Anny Mackové, družky J. Váchala, a Josefa Hodka, jediného žáka J. Váchala a celoživotního přítele.

Jan Langhammer

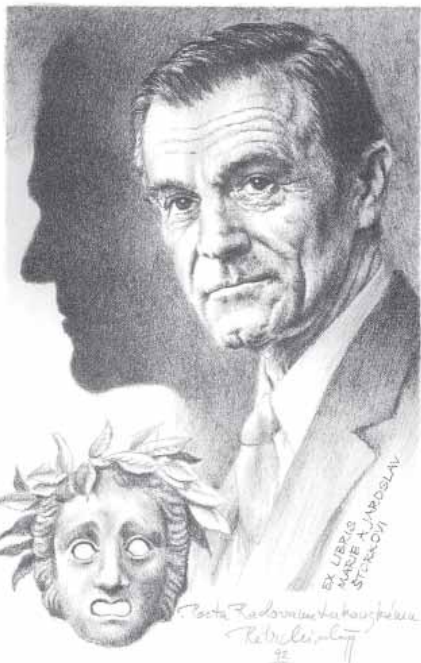
GRAFICKÉ TECHNIKY: LITOGRAFIE, SERIGRAFIE, DIGITÁLNÍ GRAFIKA

Výstava s tímto názvem se konala v Galerii Evropského domu, náměstí Republiky 12, v Plzni ve dnech 31. 1. – 23. 2. 2024. Vernisáž se konala 31. ledna 2024 v 17 hodin za hojné účasti. Výstava představila výběr z grafické tvorby českých umělců tvořících těmito grafickými technikami. Vystaveno bylo 109 grafik (převážně volných grafik většího formátu) od 108 českých umělců-grafiků v 16 velkých a v 16 malých rámech. Převažovaly listy provedené barevnou litografií, v menší míře byla zastoupena serigrafie a počítačová grafika. Mezi autory převažovali členové SČUG Hollar, zastoupeni byli rovněž plzeňští grafici. Nejstarší autoři: M. Švabinský, F. Kobliha, V. Röhlíng, J. Obrovský, V. Fiala. Nejmladší vystavující: J. Vacková, V. Císař, P. Nikl, O. Jelen, P. Minka, P. Ptáček,

B. Šalamounová, R. Řebec, V. Jurík, F. Jelesnová.

Výstavu připravili: Ing. Jan Langhammer, CSc., a Mgr. Vlasta Šuhajdová, vedoucí zahraničních knihoven Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje.

Výstava zaujala návštěvníky svojí barevností a mistrným zpracováním grafických listů od předních českých umělců-grafiků.

Petr Minka, L1, 2019

Byla to v pořadí třetí výstava grafických technik – první byla věnována tiskům z výšky (2021), druhá tiskům z hloubky (2023).

Jan Langhammer

VÝSTAVA XVII. TRIENÁLE ČESKÉHO EXLIBRIS

V sobotu 27. ledna 2024 byla v galerii Městského muzea Lanškroun zahájena slavnostní vernisáž výstava XVII. trienále

Eva Hašková, C3+C5, 2021

českého exlibris. Vernisáž moderovanou pracovníkem tamního muzea (a členem SSPE) Jaroslavem Čadou navštívila přibližně šedesátka zájemců, mezi kterými nechyběli ani vystavující výtvarníci Günter Hujber a Jana Kotschová. Historii Spolku sběratelů a přátel exlibris a jeho současné aktivity přiblížila návštěvníkům bývalá členka výboru SSPE paní Marie Moravcová. Celou akci zarámovaly skladby nizozemského renesančního skladatele Jacoba van Eycka a soudobého anglického skladatele Alana Davise pro zobcovou flétnu v podání Terezy Haiflerové, což ve spojitosti s vystavenými pracemi učinilo z akce mimořádný kulturní zážitek. Vystava potrvá do 28. dubna 2024.

Jaroslav Čada

POZVÁNKY NA VÝSTAVY V PRAZE

Baroko v Bavorsku a v Čechách

8. 12. 2023–8. 5. 2024. Historická budova Národního muzea, pondělí – neděle: 10–18 h. Autoři výstavy: prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D., Dr. phil. Peter Wolf, Mgr. Jana Kunešová.

Společný projekt Národního muzea a Domu bavorských dějin z bavorského Řezna boří u nás zažitě představy o baroku jako období temna. Představuje baroko jako dobu kulturního rozkvětu střední Evropy a slohu, který změnil tvář české krajiny. Vystaveno je 218 sbírkových předmětů z oblastí malířství, sochařství, architektury, hudby, divadla a vědy ze 17. a 18. století. K výjimečným exponátům výstavy patří např. Dientzenhoferův skicář z období kolem roku 1680 zapůjčený z Bavorského národního muzea v Mnichově nebo jediná známá Škrétova drobnomalba sv. Karla Boro-mejského, zapůjčená od soukromého sběratele. Manýristická náhrobní deska s kostlivcem ze salcburského muzea je tak realisticky ztvárněna, že divák opakuje hrůza a pochybuje, zda se opravdu jedná o mramor.

Od Michelangela po Callota.

Umění grafiky manýrismu

17. 5.–11. 8. 2024 Valdštejnská jízdárna, úterý – čtvrtek: 10–18 h a pátek – neděle: 9–19 h. Hlavní kurátoři: Xavier Salmon (Musée du Louvre) a Alena Volrábová (Národní galerie Praha).

Národní galerie Praha ve spolupráci s Musée du Louvre představí více než dvě stovky vynikajících rytin, leptů, kreseb, maleb, šperků a jiných předmětů uměleckého řemesla, které mapují proměny manýristického grafického umění, jeho experimenty a originalitu, ale i pro-

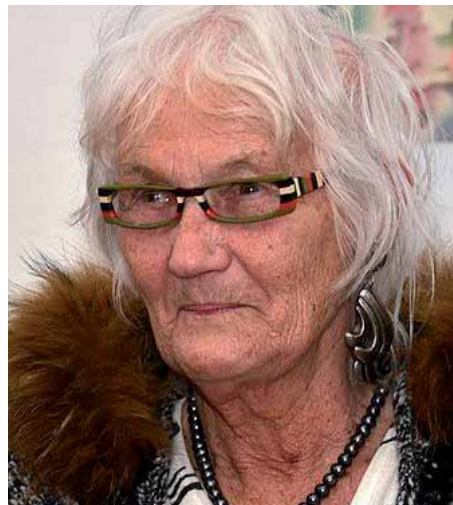
vázanost s ostatními druhy umění. Zcela unikátní je kresba Michelangela Buonarrottiho, jež nebyla ještě nikdy vystavena. Vystavené grafické práce vytvořili mistři ryteckého umění – Parmigianino, Schiavone, Cornelis Cort, Hendrick Goltzius, Jacques Bellange, Jacques Callot a další. Nebudou zde chybět ani díla nám známého Aegidia Sadelera, tvůrce exlibris pro Petra Voka z Rožmberka. Ve stejných prostorách skončila 11. února 2024 velice úspěšná výstava Národní galerie Praha *Petr Brandl: Příběh bohéma*.

Ani jednu z těchto výstav si nenechte ujít. Obě jsou považovány za vrcholné události kulturního kalendáře Prahy.

Ivan Boháč

ZEMŘELA KATEŘINA ČERNÁ, malířka, grafička, ilustrátorka a pedagožka

Kateřina Černá se narodila 17. 2. 1937 v Praze a zemřela 23. 1. 2024 tamtéž. Vystudovala střední grafickou školu v Praze a pokračovala ve studiu na AVU v Praze (profesoři Vlastimil Rada a Karel Souček).

Kateřina Černá, 2017, foto Wikipedia

Po studiu se mimo svoji výtvarnou tvorbu věnovala pedagogické činnosti na Lidové škole umění v Praze-Modřanech. Mimo její počáteční uměleckou tvorbu, kdy se věnovala olejomalbě, je pro její další malířskou a grafickou tvorbu charakteristické spojení kresby s psaným textem. Toto spojení plně vyznělo při tvorbě jejich autorských knih a také v ilustracích. Všechny skutečnosti jsou autorkou přetvářeny v radostné a hravé umělecké dílo. Našla čas i pro tvorbu exlibris a novoročenek. Podle soupisu S. Vencla vytvořila do roku 2008 celkem 66 exlibris; další pak ještě následovala. Pravidelně se zúčastňovala výstav SČUG Hollar, kde byla členkou od roku 1991, a její grafiky se objevovaly v kalendářích Hollaru.

Jan Langhammer

ZEMŘEL JIŘÍ NEUWIRT, malíř, grafik, ilustrátor a pedagog

Jiří Neuwirt, malíř, grafik, ilustrátor, medailér a pedagog, se narodil 27. 2. 1948 v Ostravě. Zemřel 10. 1. 2024 po dlouhé nemoci v nedožitých 76 letech.

Studoval na Střední uměleckoprůmyslové škole v Brně (1963–1967) na oddělení Tvarování plastických hmot u profesorů, akademických sochařů Františka Schenka a Františka Navrátila. Po absolvování školy se zabýval uměleckým kovářstvím a medailérstvím. Vytvořil několik pamětních medailí. Jeho zájem se postupně přesunul na grafiku, jak volnou, tak na užitou, včetně exlibris. Zájem o literaturu ho přivedl k ilustrování a úpravám knih. Neuwirtovy grafické listy jsou plné fantazie. Dominují v nich postavy a fantaskní a pohádkové bytosti. Po dobu sedmnácti let působil jako pedagog na oddělení grafiky SUŠ v Ostravě a několik let na soukromé škole AVE Art v Ostravě.

Jiří Neuwirt, foto Kamil Baláž

V roce 2020 vydal SSPE *Soupis exlibris Jiřího Neuwirta*, který sestavil Stanislav Šereda. Obsahuje 112 položek z let 1981 až 2015. V jeho tvorbě exlibris převažují hlu-
botiskové techniky: lept, akvatinta a další, avšak v posledních letech připojil počítačovou grafiku, ve které vytvořil zajímavá barevná exlibris. Svá exlibris pravidelně zasílal na trienále v Chrudimi a na Žeň v Hradci Králové.

Exlibris vytvořená jeho charakteristickým uměleckým rukopisem zůstávají trvalou připomínkou tohoto osobitého umělce jak v soukromých sbírkách, tak ve fondech institucí, například Památníku národního písemnictví v Praze.

Jan Langhammer

Jiří Neuwirt, C3, 2009

ZEMŘEL OLDŘICH PÁLENÍČEK, pedagog, grafik a ilustrátor

Obdrželi jsme zprávu, že po těžké nemoci zemřel 19. února 2024 PaedDr. Oldřich Páleníček ze Šumic. Členem SSPE byl v letech 1998 až 2021. V roce 2017 jsme vydali soupis jím vytvořených exlibris, který sestavil Vladimír Pospíšil a který obsahuje 81 položek, a v témže roce i jeho katalogový list, opět od autora V. Pospíšila. Mimo svoji pedagogickou činnost se O. Páleníček věnoval grafické a ilustrační tvorbě, vydával vlastní elektronický časopis a tiskem drobné publikace s filozofickým zaměřením. Pro Knižní značku napsal několik článků. Narodil se 9. 10. 1941.

Oldřich Páleníček, 2021, zdroj: Post Bellum

Čest jeho památce!

Výbor SSPE

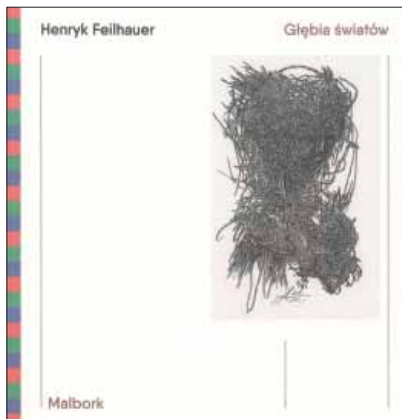

Oldřich Páleníček, X3, 2016

PUBLIKACE

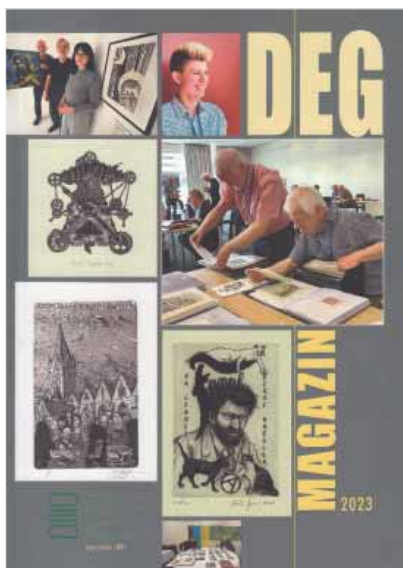
■ Henryk Feilhauer. *Głębia światów*

Katalog výstavy malíře a grafika Henryka Feilhauera (1942–1999) s názvem *Głębia światów* (Hloubka světů), která byla uspořádána v Malborku u příležitosti XXVIII. mezinárodního bienále současného exlibris Malbork 2023. Katalog vydalo Muzeum zamkowe w Malborku, má 152 stran a obsahuje reprodukce 11 kreseb, 29 exlibris (např. K. Rödel), 18 volných grafik a množství fotografií. V úvodní části je životopis autora a v závěru uspořádané výstavy a ocenění jeho tvorby. V jeho grafické tvorbě převažuje mědirytina. Rozměry katalogu 21 × 20 cm. ISBN 978-83-966365-7-7.

■ *Magazin DEG 2023*

Německý magazín formátu A4 o 60 stranách přináší různorodé informace jak o činnosti Německé exlibristické společnosti, tak o současných i starších autorech exlibris. Po úvodních článcích redaktora Heinze Neumaiera a prezidenta DEG Dr. Henryho Taubera následuje ohlédnutí za sjezdem DEG v Paderbornu v roce 2023; podle protokolu má DEG 305 členů. Ceny DEG za rok 2023 obdrželi: 1. Michael Drymaylo z Ukrajiny, 2. Silvana Martignoniová z Itálie, 3. Krzysztof Marek Bąk z Polska a ceny publika Josef Werner z Německa (za exlibris) a Marie Plyatsková z Ukrajiny (za příležitostnou grafiku). Pro Klause Rödelu vytvořila Regina Frankeová 16 exlibris, z nichž šest je reprodukováno. V Paderbornu se konala výstava Poklady exlibris z Akademické knihovny (u příležitosti sjezdu DEG). Moritz von Gruenewaldt (1870–1933), umělecky činný od počátku 20. století, vytvářel rovněž exlibris. Pravděpodobně první dvě exlibris vytvořená umělou inteligencí (článek Klaus Thoms). Antický Egypt v exlibris (třetí část); v článku je zobrazeno a reprodukováno pět exlibris: čtyři novodobá (jedno pro dr. Evžena Strouhala, českého paleontologa a egyptologa, od Vladimíra Pechara) a zobrazení exlibris Amenophise III a jeho manželky z Britského muzea v Londýně. Wilhelm Koch (1892 Liberec – 1957 Rosenheim), téměř zapomenutý grafik, vytvořil „schlaraffene“ exlibris pro dr. Phillipa Herrmanna Kroppa (1880–1959) z Frankfurtu nad Mohanem; oba žili dlou-

hou dobu v Čechách. Utz Benkel, grafik a tvůrce exlibris, se stal členem DEG před 26 lety. Před padesáti lety se konal kongres DEG v Braunschweigu. Krátké ohlédnutí za dnem před dvaceti lety. Nekrology: Elfriede Weidenhausová (1931–2023), Gerald Aschenbach (1934–2023), Klaus Eberlein (1941–2023), Wolfgang Pungs (1925–2023), Rolf Fleischmann (1939–2023). Suchá jehla – postup tvorby touto grafickou technikou. Výroční kongres DEG se bude konat 25.–28. 4. 2024 v Neustadtu an der Orla a na zámku Burgk v Durynsku.

■ Exlibris des Monats im Jahre 2023, DEG

Ulrike Ladnar, Heinz Neumaier a Henry Tauber popisují exlibris vybraná pro jednotlivé měsíce roku 2023. Je pojednáno téma exlibris, okolnosti jeho vzniku, majitel/majitelka exlibris a autor/autorka exlibris. Seznam exlibris: 1. Sergej Hrapov: DEG PF 2023; 2. Philipp Roger Keller: Ex libris Dr. Emil Kunze; 3. Otto Ubbelohde: Ex libris J. T. Alb. Hosbach; 4. Susanne Theumerová: EXL Ulrike Ladnar; 5. Hedwig Pauwels: Ex libris Eva Maria Wimmer; 6. Josef Werner: Ex libris Henry Tauber; 7. Regina Frankeová: Ex libris Siegfried Bresler; 8. Oleg Dergachov: EL Birgit Göbel; 9. Louis Titz: Ex libris de Constance Titz; 10. Anna Tikhonova-Yordanova: Ex libris Nely van de Weerd; 11. N. N.: Ex libris Samuel X. Rapbill M. D; 12. Erich Büttner: Ex libris Albert Einstein.

Lgh

ČASOPISY

■ KISGRAFIKA

Změna v redakci maďarského spolkového časopisu Kisgrafika

Na konci roku 2022 došlo ke změně redaktorů maďarského spolkového časopisu Kisgrafika. Dr. Kornélia Vasné Tóthová se ze zdravotních a rodinných důvodů vzdala postu redaktorky časopisu. Členkou redakce se stala v roce 2011. Od roku 2019 byla jedinou redaktorkou časopisu. Vždy se snažila držet úroveň časopisu na vysoké úrovni. Do časopisu bude i nadále přispívat svými články. Novými redaktory byli zvoleni dr. Izabella Tebeli a József Stokinger. Autorem nového návrhu obálky časopisu je István Molnár Icsu. Počet stran se postupně v r. 2023 zvyšoval z 20 na snad konečných 28. Obálka je tištěna barevně a vnitřek černě.

Přejeme novým redaktorům a autorům článků hodně síly a zdaru při tvorbě časopisu Kisgrafika.

■ KISGRAFIKA, 2023/1, Maďarsko

Károly Balajti představuje putovní výstavu uspořádanou k 200. výročí narození maďarského básníka Sándora Petőfiho. *Společná tvorba umělce a sběratele* je název článku Réky Hegedúsově ve kterém popisuje šedesátiletou historii skupiny sběratelů malé grafiky v Segedínu. Péter Ürmös představuje výstavu významného maďarského grafika Zoltána Véna uspořádanou k 80. narozeninám umělce v Galerii Art 9. *Od písmene ke knižní značce* je název článku, ve kterém László Radó uvádí zahajovací řeč ke stejnojmenné výstavě knižních značek v Ajce. *Díla dr. Antala Nemcsicse – tentokrát v černém a bílém* je název výstavy otevřené 23. listopadu 2022 v Galerii Színország v Budapešti; otištěna je zahajovací řeč Pétera Ürmöse. Následuje zahajovací řeč Pétera Ürmöse k vy-

stavě grafičky Alexandry Faltiszové, která byla otevřena 1. února 2023 v galerii Knihovny Ervina Szabóa v Budapešti. Dr. Izabella Tebeliová představuje knihu *Užitá grafiky Károlya Sterbenze* od dr. Sándora Sarkadyho; kniha obsahuje více než 300 ilustrací.

Antal Arató se loučí se sběratelkou umění dr. Ilonou Andorné Semseyovou, která zesnula ve 103 letech; byla vdovou po významném sběrateli grafiky Andorem Semseyem.

■ **KISGRAFIKA, 2023/2, Maďarsko**

Dr. István Juhász v článku *Série událostí k 200. výročí narození Imreho Madácha v Ceglédu* shrnuje všechny události uspořádané ke vzpomínce na významného maďarského spisovatele, básníka a dramatika. Dr. Sándor Sarkady popisuje okolnosti vzniku knižní značky pro Jenöa Tettamantiho od Ernóa Szakála (1913–2002), maďarského sochaře, restaurátora a medailéra. V dalším článku informuje Lóránt Ürmös o výstavě v Galerii Színország uspořádané z pozůstalosti maďarského malíře a grafika Antala Nemcsicse, kde byly vystaveny jeho zatím neznámé návrhy maďarských známek. József Stokinger v článku *O mědirytině Stoličný Bělehrad Zoltána Véna* vysvětluje význam jednotlivých postav, které se objevují na této grafice. *Vzpomínková výstava Gyuly Benczúra v Hódmezővásárhely* je název článku Márie Rácsové, ve kterém vzpomíná na výstavu uspořádanou na počest tohoto významného maďarského malíře. Dr. Kornélia Vasné Tóthová připomíná výstavu maďarských exlibris ve Finsku. V článku *Posmrtná výstava Ference Bodriho* je zveřejněna zahajovací řeč dr. Kornélie Vasné Tóthové, která zazněla 22. února 2023 u příležitosti otevření výstavy tohoto grafika a malíře. Další zveřejněná zahajovací řeč je od Bély Fehéra k výstavě Zoltána Véna s názvem *Dvoupatrová metamorfóza*, která zazněla 29. března 2023 v Blatenském Kostelu (Keszthely). V Papkeszi byla 17. dubna 2023 otevřená grafická výstava z děl Csaba Kováce Kalpolcsiho s názvem *Kniha pohádek* (Mesekötöde); v článku je zveřejněna zahajovací řeč Márie Padné Szabóové.

Bartolomej Rudas

■ **EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 124, 4/2023, Finsko**

Vnější stránky obálky časopisu jsou zaplněny exlibris se zobrazením psů a koček. Fotografie a zprávy o knižních veletrzích v Turku a v Helsinkách. Martti Ahtisaari (1937–2023), finský politik, prezident a nositel Nobelovy ceny míru, a jeho exlibris. Johannes Sankari a jeho exlibris; Johannes Sankari renovoval zanedbané nádraží Piikkiö na impozantní dům s uměleckými sbírkami. Exlibris z knižní dobrovolnické práce. Zvířecí přátelé na exlibris – kočky a psi. Exlibris v Hongkongu. Kaligrafka Anneli Stenroosová a její kaligrafická exlibris. Osobnost: spisovatelka Helvi Hämäläinenová (1907–1998) a její exlibris. Exlibris z časopisu Nuori Voima 1/1934. Exlibris s hudebními nástroji. Španělská exlibris.

■ **GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 2023/4, Belgie**

Martin R. Baeyens představuje ve svém článku pět tvůrců novoročenek, kteří používají digitální techniku a svoje novoročenky posílají prostřednictvím sociálních sítí, a osm novoročenek reprodukuje. Karl Vissers píše o exlibris z roku 1910 od uměleckého kritika Jose L. Diricka pro lingvistu Émileho Boisacqa. Belgická grafička Rita Vandevorstová (*1958) vytvořila svoje první exlibris pro soutěž v Bodio Lomnago, provedené v mezzotintě, a poté pro sběratele Jana Wense, což byl dostatečný důvod k návštěvě jejího ateliéru na předměstí Sint-Truidenu; je reprodukováno 9 mezzotint (z nich 3 exlibris).

Hedwig Pauwels vytváří exlibris s portréty a ukázkami tvorby slavných belgických kariaturistů pro sběratele exlibris Tomase Ostermanna. Belgický sběratel Jan Wens (*1961) se rozhodl omezit svůj zájem na tisky z hloubky a v tematické oblasti pak na akty, nejlépe v kombinaci se zvířaty; mezi deseti reprodukcemi je jedno exlibris od Jana Černoše. Polský grafik Pawel Deleka (*1983) absolvoval uměleckou fakultu Slezské univerzity v Katovicích; mezi jeho oblíbené motivy patří nejrůznější mechanismy, labyrinty a symboly související s přírodou. Nelly Valcheva, ředitelka Largo Art Gallery ve Varně, představila čtyři bulharské grafické talenty: Denitsu Ivanovu-Aleksandrovnu (*1983), Ilieva Kaloyana (*1979), Kalinu Kralevyovou (*1983) a Petara Chinovského (*1988) a jejich tvorbu exlibris. Mladá běloruská grafička Kate Kovzusová, která právě vystudovala Minskou akademii, vytvořila pro Agaathu van Waterschootovou v nedávné době exlibris, které vyvolává řadu otázek. Mezi deseti vybranými exlibris je na prvním místě exlibris od Zdeňka Jandy (*1953). Recenze knihy *Josef Werner. Exlibris*.

■ **GRAFIEKWERELD, No. 4, 2023**, Nizozemsko

Claudia van de Leur kreslí přírodní motivy, často s vodními ptáky. Exlibris od Andrease Schotela (1896–1984), nizozemského grafika. Maurits Cornelis Escher (1898–1972), nizozemský malíř a grafik, používal převážně litografii a dřevoryt a zobrazoval geometrické obrazce s barevným rozčleněním; v Haagu má vlastní muzeum. Aart van Debbenburgh (1899–1988), nizozemský grafik, využíval v grafické tvorbě litografii; náměty čerpal v přírodě, vytvářel portréty, zobrazoval lidské ruce, byl autorem několika nizozemských poštovních známek, ilustroval knihy ruských autorů a věnoval se rovněž tvorbě exlibris. Alice Horodisch-Garmanová (1905–1984), nizozemská grafička, byla rovněž autorkou několika exlibris. Sjoerd Bakker (1943–2022) zobrazoval ve své grafické tvorbě krajinné motivy z celého světa. Nelleke Wiersmaová (1952–2019), byla nizozemská malířka, grafička, fotografka a výtvarná pedagožka.

■ **L'EX-LIBRIS français, N° 286, 2023**

Na titulní stránce je reprodukována novoročenka J. E. Chassainga od Pavla Hlavatého. Nová klasifikace japonských tiskových technik: japonská serigrafie (mimeografie) (S2), katazome (S3), kappa (S4), katano (XI.1), tenkoku (X7.1); článek obsahuje ke každé japonské grafické technice její historii, technický postup tvorby a tisku a ukázky tisků. Adolphe Giralton (1855–1933) vytvářel exlibris ve stylu secese; je reprodukováno 23 jím nakreslených exlibris.

■ **Mitteilungen der Österreichische Exlibris-Gesellschaft 3/2023**

Leopold Feichtinger (1919–1993), rakouský grafik, byl nejprve zedníkem, později se specializací na sgrafita. Po pádu z lešení v roce 1952 a těžkém úrazu pracoval jako kreslič u různých firem a později se stal samostatným grafikem po předchozím privátním studiu u prof. Friedricha Neugebauera, prof. Hanse Ranzoniho a vysokoškolské profesorky Herthy Marie Loiusi Larisch-Ramsauerové. Zůstal věrný dřevorytu, vytvářel exlibris a zúčastňoval se pravidelně sjezdů a dalších akcí ÖEG. Pro jeho exlibris je charakteristické ornamentální písmo. V soupisu jeho grafických prací (převážně exlibris) je 172 položek. Zasadil se o vznik muzea Barthlhaus v Pettenbachu, které je s jeho jménem a dílem nadále spojeno; pravidelně se zde pořádají písmové a kaligrafické výstavy. Komunita rakouských umělců Innvierthler Künstlergilde, poprvé založena v roce 1923

v Braunau a podruhé po válce v roce 1947 v Ried im Innkreis, zajišťuje pro své členy – výtvarné umělce pořádání výstav a prodej jejich děl; v současné době má 170 aktivních členů, k stému výročí byla uspořádána výstava v Linci. Hermína Horváthová, maďarská grafička, se narodila 8. 7. 1953 v Lengyeltóti; její oblíbenou grafickou technikou je suchá jehla. Je uveřejněna podrobná zpráva o sjezdu SSPE 2023 v Teplicích. Výstavy: exlibris ze sbírky Evy Marie Wimmerové v Galerii tiskárny Scheinhaus v Gaspolthofenu, exlibris Hedwiga Pauwelse v Bartlhausu, exlibris 12 grafiků/grafiček v kavárně a restauraci Ministerium ve Vídni, karikaturista Rolf Totter (1922–1979) v muzeu ve vídeňském Währingu.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 125 / Dezember 2023, Švýcarsko**

SELC-Tagung 2023 se konalo v Basileji 8.–9. září 2023 za účasti asi 30 členů a hostů. Byl vydán výroční tisk *Vielfalt im Kleinformat* (Rozmanitost v malém formátu): *Exlibris basilejského umělce Buckharda Mangolda* (1873–1950). Silvana Martignoniová vytvořila pozoruhodný darovací list (C3+C5), který předsednictvo SELC předalo Anně Stiefelové za její dlouholetou činnost pro SELC (Der Vorstand des SELC mit herzlichem Dank!). *Pinocchio a jeho dlouhý nos* – v článku A. Stiefelové je pojednáno o tomto fenoménu v minulosti i v současnosti, nechybí zobrazení 17 exlibris a obrázků s touto tematikou (jeden od P. Hlavatého). *Sněhurka z Pohádek bratří Grimmů* poskytuje rovněž častý námět pro exlibris. In memoriam Marianne Kalt-Wittové (1945–2023), sběratelky exlibris, redaktorky časopisu a funkcionářky SELC.

Lgh

VÝSTAVY

■ **Galerie HOLLAR**, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

4. 4. – 5. 5. 2024 Ladislav Čepelák

10. 5. – 2. 6. 2024 Dotyky a otisky ukryté v papíru
(Eva Vápenková, Filip Trnka, Milan Starý)

6. 6. – 7. 7. 2024 Eva Natus-Šalamounová

11. 7. – 4. 8. 2024 Vizualita nepřítomnosti / Visualization of absence
(CZ / HU / PL / USA)

■ **Galerie U Kellerů**, náměstí Kašpara Šternberka 68, 338 28 Radnice

8. 4. – 19. 5. 2024 Olga Vychodilová, volná grafika, exlibris

20. 5. – 30. 6. 2024 Josef Weiser, volná grafika, exlibris, novoročenky

1. 7. – 11. 8. 2024 Josef Werner a Adolf Born, exlibris, novoročenky

■ **Galerie Františka Peterky**, čp. 58, 391 75 Malšice

5. 6. – 13. 9. 2024 Zbyněk Hraba. Mezi krajinou a hudbou

■ **Muzeum Šumavy Sušice**, náměstí Svobody 40, 342 01 Sušice

květen – září 2024 Alois Moravec, volná grafika, exlibris, novoročenky

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

■ **Výborová schůze 9. 12. 2023** se konala v hotelu Absolutum v Praze a byla řízena předsedou M. Petříkem za účasti dvou členů výboru a kooptovaného člena výbo-

ru MUDr. L. Vaňka. H. Pauwels zhotovil 2 × 50 kusů gratulační grafiky pro jubilanty v roce 2024 na téma B. Smetana. Daniela Benešová obdržela cenu SSPE na XXIX. festivalu drobné grafiky v Galerii Hollar.

■ **Výborová schůze 24. 1. 2024** se konala distančně a byla řízena předsedou M. Petříkem za účasti čtyř členů výboru. Grafický soubor k 200. výročí narozená B. Smetany nebude realizován pro malý zájem výtvarníků. Město Lanškroun přislíbilo dotovat letošní sjezd SSPE. Lístkovou členskou kartotéku SSPE bude spravovat Bedřich Kocman.

■ **Únorová výborová schůze** se nekonala.

STATISTICKÉ ÚDAJE O ČLENECH SSPE

K 1. 1. 2024 měl spolek 313 individuálních členů (287 z Česka, 5 ze Slovenska a 21 z ostatních zemí). Počet individuálních členů se snížil o 7 osob. Českých kolektivních členů je 22 (17 dalším posíláme povinné výtisky) a z ciziny 11 (1 platící a 10 za reciproční výměnu časopisů). Spolek měl k 1. 1. 2024 šest čestných členů a jednoho čestného předsedu. Členy spolku bylo 54 výtvarníků.

Průměrný dovršený věk členů v roce 2023 byl 66,5 let. Věkové složení členů z Česka pro rok 2023 podle evidence k 1. 1. 2024: 19–29 let 2, 30–39 let 9, 40–49 let 25, 50–59 let 39, 60–69 let 67, 70–79 let 81, 80–89 let 57 a 90–100 let 7 a z ciziny: 40–49 let 2, 50–59 let 2, 60–69 let 5, 70–79 let 7, 80–89 let 9 a 90–100 let 1.

Rozdělení individuálních českých členů podle krajů k 1. 1. 2024: Praha 82 členů, Středočeský kraj 34, Jihočeský kraj 23, Plzeňský kraj 10, Karlovarský kraj 9, Ústecký kraj 8, Liberecký kraj 11, Královéhradecký kraj 21, Pardubický kraj 22, Kraj Vysočina 6, Jihomoravský kraj 15, Zlínský kraj 17, Olomoucký kraj 18 a Moravskoslezský kraj 11.

V roce 2023 zemřeli čtyři naši členové: Jana VONDRÁKOVÁ z Prahy, Hynek HALÁMEK z Moravského Písku, Ing. Jiří HARTMAN z Ústí nad Orlicí a akademická malířka Kateřina VÍTEČKOVÁ z Prahy.

V průběhu roku 2023 do spolku vstoupilo 11 nových členů, pro neplacení příspěvků bylo ukončeno členství 2 členům a na vlastní žádost bylo ukončeno členství 11 členům.

Výbor SSPE

Z DOPISŮ

Vážený inženýre, jsem Carlo Ciampichini, italský sběratel exlibris. Neumím česky, ale rád si prohlížím váš krásný časopis online, kde často najdu užitečné informace pro své sbírky. Chtěl jsem upozornit, že v čísle Knižní značka 3/2019 je na straně 90 exlibris od Zdenky Braunerové, P1, 1912, podle článku Jany Parýzkové pro Paula Claudela. Nevím, zda jste se k tomuto exlibris vrátili v dalších číslech časopisu, ale chci vás upozornit, že autorem tohoto exlibris je dánský architekt Thorvald Bindesbøll (21. 7. 1846. Kodaň – 27. 8. 1908, Frederiksberg) a majitelem je G. P. (Gustav Philip-sen). Exlibris je z roku 1888.

Dr. Carlo Ciampichini, via Festo Avieno 61, 00136 Roma, Italy

Thorvald Binesbøll,
1888

Zdá se, že pan dr. Ciampichini má pravdu. Našla jsem vyobrazení a informace o exlibris v dánské databázi, v dolní části exlibris je zcela zřetelná datace 1888. Exlibris v mé sbírce a obrázek v publikaci S. Vencla *Moderní exlibris v českých zemích* (2018), str. 31, má dataci dost nezřetelnou a v popisu Vencl uvádí rok vzniku 1912 a autorku Z. Braunerovou.

Jana Parýzková

Václav Rytíř zařadil toto exlibris v zinkografické kopii se špatně čitelným rokem vzniku do své *Prémie ex libris* z roku 1927 bez uvedení autora. Viktor Roubal v I. dílu *Vadenecum sběratele* (1928) uvádí na str. 222 jako autora Hanuše Schwaigera. Lgh

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10802 Martin KUBICA, K Bažantnici 1824, 289 22 Lysá nad Labem; 10803 Mgr. Pavel VAVŘÍK, nám. Míru 6, 337 01 Jindřichův Hradec; 10804 Mgr. Radim VETCHÝ, Česká 332, Ostrovské Předměstí, 563 01 Lanškroun; 40037 Městské muzeum a galerie Vodňany, nám. Svobody 18, 389 01 Vodňany.

■ **OBNOVENÉ ČLENSTVÍ:** 10492 Mgr. Luděk KLIMEŠ, Družstevní 480, 679 63 Velké Opatovice.

■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST:** 10748 JUDr. Marie Emilie GROSSOVÁ, Ph.D., z Prostějova; 40036 Městské muzeum Lanškroun. Výbor SSPE

VIVAT, EXLIBRIS! VIVAT, KNIŽNÍ ZNAČKY!

Celostátní setkání sběratelů a tvůrců exlibris se koná 11. května 2024 ve Vodňanech s následujícím programem:

Od 10 hodin do 14 hodin setkání účastníků a výměna exlibris v zasedací místnosti Městského úřadu Vodňany, nám. Svobody 18. Ve 14 hodin zahájení výstav vybraných prací z XVII. trienále českého exlibris 2023, výstavního souboru italských a českých tvůrců exlibris 23 + 23 a grafických prací Miroslava Petříka v Městském muzeu a galerii Vodňany.

V hudebním programu vystoupí saxofonové trio: Monika Kropáčková, Natálie Srncová a Viktorie Škantová, žákyně Jiřího Šimoníka ze ZUŠ Vodňany.

Po zahájení výstav budou přednáškou a promítáním vzpomenuť významní tvůrci exlibris Jaroslav Lukavský (1924–1984) a Zdeněk Mézl (1934–2016).

Pak bude pokračovat setkání účastníků na radnici.

Účastníci, kteří se na setkání přihlásí do 30. dubna 2024, obdrží propagační list exlibris a grafický list s přebalem. Akci podpořil Jihočeský kraj z dotačního programu na podporu kultury. Srdečně vás zve výbor SSPE

Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.

Poštovní adresa: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

Webové stránky: www.sspe.cz.

Číslo účtu/Konto:

2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Číslo účtu/Konto:

2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Předseda: **Miroslav Petřík**, Tyršova 26, 375 01 Týn nad Vltavou.

E-mail: petrikjudo@seznam.cz. Mobil: 602 154 055.

Hospodářka a členská evidence: **Mgr. Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové. E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň. E-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Telefon: 377 265 076.

Redaktor Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: **Ing. Ladislav Žák**,

Hrdličkova 2189/12, 148 00 Praha. E-mail: zaking@volny.cz. Mobil: 602 211 704.

Archivářka: **Marta Novotná**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

E-mail: marta.no@seznam.cz. Mobil: 724 781 294.

Přílohy:

Obsah Knižní značky 2023.

Pozvánka a přihláška na sjezd SSPE v Lanškrouně.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 1/2024

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Redakční kruh: Bedřich Kocman, PhDr. Jiří Ort, Mgr. Alois Sassmann, Ing. Ladislav Žák a RNDr. Karel Žižkovský.

Jazyková korektura: Mgr. René Keller.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.

Náklad 450 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha, pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.

Rozesílá: ADISERVIS Praha.

Toto číslo vyšlo 31. 3. 2024. Redakční uzávěrka příštího vydání je 30. 5. 2024.

Josef Dudek PF 2024, C3, 2023.

At' v tom roce dvacet čtyři zmizí všichni draci, štíři.
Hrozen vína at' každému je dán, už žádná vína, jen náruč dokořán.

Vlastimil Sobota, L1, 2023

Josef Werner, C3+C5, 2023

Karel Demel, EXL V. K. (Vladimír Koblovský), C3+C4+C5, 2023

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze. Název časopisu a logo spolku: akademický malíř Miroslav Houra.

Na titulní straně: Oldřich Jelen, EXL L. M. (Libuše Machová), L1, 2023.